

TUDOR ICLĂNZAN

PLAGIATUL TEZELOR DE DOCTORAT

ÎNTRE SUSPICIUNE ȘI VERDICT

Editura **POLITEHNICA**

Colecția “SINTEZE”

**PLAGIATUL TEZELOR DE DOCTORAT
ÎNTRE SUSPICIUNE ȘI VERDICT**

În volumul de față, sunt abordate și discutate noțiunile de plagiat și autoplăgiat într-o evaluare contextuală critică, atât în ceea ce privește definițiile curente ale acestor noțiuni, cât și cele adoptate în legislația existentă. Sunt evidențiate dependențele acestor definiții de domeniul cunoașterii (științific, tehnic, umanist etc). Este discutat impactul mediatic pe care o acuzație de plagiat poate să o aibă asupra învinuitului și instituției din care acesta face parte.

Referent științific: Prof. univ. dr.-habil. ing. Aldo De SABATA
Universitatea Politehnica Timișoara

Lucrarea este de o reală actualitate și are meritul de a propune o abordare concretă pentru clarificarea unei metodologii de evaluare utilă atât ca instrument de prevenție, dar mai ales ca instrument în stabilirea unui verdict. Această metodologie inspirată din practica brevetării invențiilor, care funcționează în prezent fără probleme, ar putea fi baza lucrativă necesară profesionalizării comisiilor de etică și deontologie din universități.

Referent științific: Prof. univ. dr. ing. Petru BERCE
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

TUDOR ICLĂNZAN

**PLAGIATUL TEZELOR DE DOCTORAT
ÎNTRE SUSPICIUNE ȘI VERDICT**

Colecția "SINTEZE"

EDITURA POLITEHNICA
TIMIȘOARA – 2024

Copyright © Editura Politehnica, 2024

Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă prin indiferent ce formă, fără acordul prealabil scris al Editurii Politehnica.

EDITURA POLITEHNICA

Bd. Republicii nr. 9

300159 Timișoara, România

Tel.: 0256.403822

E-mail: editura@upt.ro

Redactor: Claudia MIHALI

ISBN 978-606-35-0598-0

CUVÂNT ÎNAINTE

Domeniul științelor tehnice prezintă particularități care-l diferențiază de alte domenii în evaluarea plagiatului. Creațiile științifice protejate prin drept de autor sunt deseori și soluții tehnice brevetabile, care au un sistem de protecție juridică special, prin brevete, desene și modele, topografii, mărci. Sistemul funcționează pretutindeni și fără probleme. Plagiatul ideii nu este asumat, iar așazisul autoplagiat este condamnat doar în cazul unor tentative lipsite de etică.

Obiectivul principal al lucrării este prezentarea și explicarea unei proceduri asemănătoare cu cea practică în cazul brevetelor de invenție, care asumată și legiferată ar clarifica modul de evaluare al gradului de intenționalitate și gravitate în cazul tezelor de doctorat suspecte de plagiat și, în consecință, ar facilita adoptarea unui verdict și a unei sancțiuni cât mai corecte. Argumentarea propunerii din lucrare se bazează pe o dezvoltare a elementelor conținute și explicate într-o lucrare precedentă **«Combaterea plagiatului și exersarea excesivă a drepturilor de proprietate intelectuală în domeniul științelor tehnice»** publicată în Editura Politehnică, Timișoara, 2024, în versiune electronică și disponibilă gratuit în format pdf¹.

¹ <https://www.editurapolitehnica.upt.ro/ro/editura/download/category/9-carti-tehnico-stiintifice-cursuri-universitare>.

1. INTRODUCERE

Plagiatul, în esență o practică frauduloasă de „*a-și atribui în mod ilicit o operă originală*“, fără să fie o noutate, a cunoscut o proliferare deosebită pretutindeni odată cu apariția internetului. În România el s-a manifestat în special în mediul academic și mai ales în realizarea tezelor de doctorat. Pe lângă „facilitățile” oferite de spațiul virtual, care nu este nici pe departe unul „virtuos” [Viorel ROS, 2018], în România de după 1990 s-a instalat fenomenul „masificării învățământului universitar” care a favorizat tentativele de plagiat. „Masificarea învățământului universitar” nu a fost susținută de un program coerent de dezvoltare durabilă, ci mai degrabă de un mod anarhic de creștere indusă de o parte din universitarii pentru care interesele personale sau de grup erau mai importante decât cele ale societății. Deseori „autonomia universitară” sau „învățământul prioritate națională” au fost mai degrabă slogane decât repere în dezvoltarea armonioasă și echilibrată dorită de societate. Asimilarea strategiei de învățământ prin adoptarea „Declarației de la Bologna” din 2005 părea să fundamenteze „democratizarea” studiilor doctorale prin faptul că doctoratul devenea al III lea ciclu de învățământ, iar bursele oferite păreau să compenseze constrângerea finalizării unei teze în 3 ani². În contextul general de mai sus numărul tezelor de doctorat realizate în România după 1990 crește spectaculos ajungând la peste 80.000, cu un vârf de 6259 în anul 2012.

Din ce în ce mai mult tezele de doctorat au devenit de tipul „demonstrativ”³ și tot mai rar de tip „creativ”⁴. Au apărut din păcate și semnele unor degradări, plagiatul mai des, dar și alte forme de abatere de la etică și valoare a cercetării științifice. Plagiatul, la început mai greu și mai rar identificat, a devenit tot mai vizibil odată cu apariția softurilor antiplagiat (de fapt softuri de semnalare a similitudinilor) și datorită unor „avertizori de etică și deontologie”, persoane mai mult sau mai puțin profesioniste în domeniile vizate. Presa a

² Teza realizată în 3 ani, în cel de al III lea ciclu de învățământ, era consacrată deja în Franța ca și „doctorat troisième cycle”, adică un fel de „micul doctorat” și evident mai accesibilă decât clasicul „doctorat d'Etat”.

³ Prin teza de doctorat de tipul „demonstrativ” autorul sugerează acel gen de teză în care doctorandul mai mult simulează o cercetare, iar prin obiectivele asumate, modul de rezolvare și contribuții reprezintă o lucrare prin care dovedește asimilarea unor competențe de cercetător științific.

⁴ Prin teza de doctorat de tipul „creativ” autorul sugerează acel gen de teza în care doctorandul realizează efectiv o cercetare și care apoi prin obiectivele asumate, modul de rezolvare și contribuții reprezintă o lucrare cu elemente originale, valorificabile și cu reală valoare adăugată.

început să exploateze la maxim oportunitatea semnalării plagiatului și în acțiunile ei declarative de „combatere” a recurs la asocierea opiniilor mai mult sau mai puțin fondate a unor personalități a vieții publice. Plagiatul domnului Ponta din 2012 a fost doar începutul unor dezvăluiri care au făcut publice mai ales cazurile unor înalți demnitari sau universitari cu funcții. Dezbaterile au început să cuprindă tot mai multe persoane publice, dar acestea sunt deseori sterile deoarece numeroasele improvizații procedurale, comisii contestate, demisii și mai ales tergiversări au pus în lumină deficiențe de legislație (vezi contradicțiile și lipsa de corelare dintre Legea drepturilor de autor L8/1996 și legea specială privind conduita în cercetare L206/2004). S-au dezvoltat în schimb și aserțiuni potrivit cărora dimensiunile reale ale plagiatului universitar, în special în tezele de doctorat, sunt de proporții îngrijorătoare (de obicei puncte de vedere nesustținute suficient și de argumente sau exemple) sau, dimpotrivă, aserțiuni potrivit cărora plagiatul, chiar dacă a avut un cadru favorabil de dezvoltare, nu a cuprins totuși în mod atât de îngrijorător mediul academic (la fel puncte de vedere insuficient argumentate). Stigmatizările au început să ia locul dezbaterii oneste, iar plagiatul unei expresii, chiar într-o lucrare de extensie și originală, să fie suficient pentru descalificare și solicitarea de sancțiuni. Noțiunea de gravitate și intenționalitate a plagiatului nu contează, ele erau secundare. În schimb plagiatorii găsesc firesc răstălmăcirea unor stări de fapt, din prisma unor practici trecute sau aparent tolerate și recur la acțiuni bazate pe incoerențe ale sistemului legislativ. După ce sistemul universitar este descalificat (adevărat că are multe să i se reproșeze), iar discursul public despre fraudă prin plagiat devine un fel de leit motiv pentru autoculpabilizare, este greu de înțeles cum de ani de zile nu se ajunge la o procedură de clarificare care să limpezească lucrurile și să se identifice o stare reală și nu una presupusă, chiar și dacă aceasta nu ne este favorabilă. Aproape că suntem tentați să credem că avem nevoie de subiectul plagiatului, pentru micile noastre lupte interne, fără să realizăm că astfel societatea, structurile ei și chiar și țara sunt obiectul discreditării, subiect destul de drag unora din cei ce ne sunt vecini. Această atmosferă tulbure este din păcate favorizată și de etichetările discutabile ale unor persoane cu mare audiență la public și care modelează apoi în sens nedorit opinia publică.

Astfel, D-na Zoe Petre, istoric și intelectual de marcă, consideră că scandalul de plagiat în care este implicat Victor Ponta a fost creat premeditat, pentru a se lovi în imaginea premierului, deși plagiatul masiv a fost dovedit, iar doctoratul anulat [Ziare.com, 2012].

"Afectarea imaginii domnului Ponta s-a realizat. Cine a plănuțit-o a reușit. Indiferent ce o să spunem noi, diferiți specialiști din domenii apropiate dreptului, nimeni nu o să ne mai asculte". "Este foarte greu să puneți la îndoială cinci oameni dintr-o comisie de doctorat. E chiar o palmă pe care universitari

de mare calibru nu o merită". "Trebuia făcut un control de oameni de meserie, nu de chimiști, nu de oameni care nu cunosc limba română, și după-aia dacă se adeverea plagiatul, să se fi dat publicității. Așa, imaginea premierului a fost grav afectată, și în țară, și în străinătate. Asta s-a urmărit, asta s-a rezultat".

La numai 4 ani după ceea, în 2016, în cazul Doamnei Kovesi, având o teză semnalizată cu 4.8% similitudini și cu verdictul de menținere a titlului de doctor dată de comisia de deontologie, etichetarea D-nei Zoe Petre este total diferită [Evenimentul Zilei, 2016]:

„ZERO! Nu există o astfel de idee. Orice ai preluat de la o altă persoană, fără să citezi sursa, se numește plagiat. Nu contează cât ai copiat. Tot plagiat se numește!”

Părerea enunțată este de fapt o „etichetare” fără să aibă susținerea prin argumente. Acest gen de păreri lansate în spațiul public de persoane cu mare audiență au darul să semene confuzie și să favorizeze o suspiciune patologică a societății pentru orice semnalare de similitudini într-o lucrare.

O acțiune salutară pentru limpezirea acestui „peisaj mediatic tulbure” îl aduce Ministerul Educației și Cercetării în noiembrie 2020 care prin Consiliul național de etică a cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării stabilește un „Ghid de integritate în cercetarea științifică” [2], [6] ca element referențial la adoptarea unor regulamente specifice pe domenii a universităților. Acest document, care favorizează normative universitare adecvate, este util pentru viitor, dar poate fi orientativ și pentru analiza tezelor de doctorat presupus plagiate deja existente. Eficiența lui operațională este însă discutabilă atâta timp cât va trebui inevitabil să se raporteze la definițiile plagiatului și autoplagiatului din Legea 206/2004 care pot induce semnificative confuzii și dispute sterile și care este necorelată cu Legea 8/1996 a drepturilor de autor (vezi analiza din [1]). Practic persistă o situație generală neclară, care face încă dificilă orice acțiune de revizuire în sensul caracterizării gradului de implicare în plagiat.

Foarte des relatările din presă relative la fenomenul plagiatului se prezintă prin expresii succinte de tipul „Plagiat X %”. Opinia publică sensibilizată deja de numeroasele cazuri de plagiat a dezvoltat o aversiune justificată față de acest comportament degradant și deseori subscie imediat la condamnarea plagiatorului. Dacă expresia „Plagiat X%” este urmată și de explicativul necesar și mai ales dacă este emisă de un avertizor de integritate, sau de un specialist consacrat al domeniului, putem presupune un grad de încredere ridicat. Dacă, dimpotrivă, este emisă fără un explicativ și de alte persoane decât cele competente există tentația îndoii datorită generalității expresiei utilizate. Astfel, formularea „Plagiat X%” lasă în suspensie aprecierea privind gradul de gravitate al plagiatului (contrafacere, plagiat masiv și intenționat, plagiat prin practică academică deficitară, etc) și impactul acestuia asupra întregii lucrări.

Verdictul privind plagiatul, mai ales în activitatea academică și de cercetare, ar trebui să emane în urma unei analize foarte argumentat exprimate, pornind de la similitudinile evidențiate de softurile antiplagiat^{*)}, stilul de citare asumat de autor, obiectivele definite ale lucrării, rezultatele, dar mai ales de modul și măsura impactului elementelor de plagiat asupra lucrării și evident gradul de intenționalitate al preluărilor neconforme și nesemnificate. Această analiză, pentru a fi cât mai credibilă, trebuie să fie făcută de persoane inițiate, profesioniști ai domeniului abordat în lucrare și, dacă este posibil, acreditate în proceduri de evaluare. În acest fel formularea „Plagiat X%”, evazivă și insuficientă, este înlocuită de un adevărat verdict care elimină la maxim posibilitatea divagațiilor pro sau contra plagiatului în cauză. Verdictul exprimat și fundamentat are o importanță deosebită în educația publicului interesat, în condamnarea plagiatorului sau disculparea autorului corect. Nu avertizorii de integritate sau presa, ci Ministerul Educației și Cercetării este cel care potrivit legii trebuie să identifice operațional plagiatul și să aplice sancțiuni graduale, funcție de gravitatea plagiatului. În mediul academic și de cercetare o asemenea practică ar fi de bun augur pentru a evidenția calitatea și nu cantitatea în definirea profilului profesional.

Suspiciunea de plagiat, exprimată public printr-o formulă generală de tipul celei amintite și îmbrățișată cu ușurință de unele persoane, mai mult sau mai puțin competente, este dimpotrivă contraproductivă și generatoare de dezbateri sterile și ca atare lipsită de valoare de întrebuintare.

Scopul lucrării de față este cel de a oferi câteva repere și mai ales a justifica necesitatea evaluărilor contextuale extinse, făcute de specialiști, într-un mod de gândire flexibil, care să aibă în vedere nu numai binomul plagiator – autor ci să țină cont de efectele asupra publicului căruia operele în cauză i se adresează. În cele ce urmează vor fi abordate câteva situații care indică cât de diferite și speciale pot deveni analizele plagiatului în funcție de diferiți factori. Chiar dacă în aceste exemple se sugerează un răspuns, acesta trebuie privit cu multă circumspecție, cititorul fiind invitat să-și facă propria opinie. Analiza în totalitatea ei se referă la domeniul științelor ingineresti și are în vedere în mare măsură opinii deja exprimate într-o lucrare anterioară [1]. Pentru alte domenii de activitate și, în mod special pentru cel literar, artistic, umanist, analiza din această lucrare s-ar putea să fie inadecvată.

^{*)} Atenție! Softurile antiplagiat semnalează foarte des pasaje extrase de pe site-uri așa-zis instituționale (pagini web ale unor societăți comerciale sau persoane fizice autorizate) în care se regăsește, în forma preluată și/sau parafrazată, conținut original sau de cunoaștere comună, cu autori practic imposibil de identificat. Cel mai mare neajuns este însă părerea des exprimată, că aceste softuri ar indica plagiatul, când de fapt ele indică doar similitudini de conținut și nu pot fi considerate decât elemente ale suspiciunii de plagiat. Plagiatul poate fi decretat doar ca urmare a unei analize a specialiștilor domeniului ținând cont de similitudini, ponderea și intenționalitatea lor, elementele legislative, normele și practicile domeniului.

2. ELEMENTE NORMATIVE ȘI REFERENȚIALE ÎN ANALIZĂ SIMILITUDINILOR

Pentru facilitarea argumentărilor se vor folosi câteva elemente ce pot constitui reperele necesare unei analize pertinente. Acestea sunt:

- a) Definițiile plagiatului (MCT și legea specială 206/2004);
- b) Indicatori operaționali recomandați de MCT în analiza plagiatului;
- c) Propunere de definire a unor nivele de gravitate a plagiatului;
- d) Raportul și semnificația conținutului plagiat cu restul conținutului unei lucrări.

a) Definițiile plagiatului (MCT și legea 206/2004)

Potrivit normelor MCT *„Plagiarea este preluarea de către un autor a unor elemente din opera de creație intelectuală a altui autor și prezentarea lor în spațiul public drept componente ale unei opere proprii**).* (vezi Cap 4.2 pag. 10 din „Ghid de integritate în cercetarea științifică” MCT/2020) [2].

Definiție recomandată de MCT și apropiată de majoritatea definițiilor cunoscute. Este suficient de cuprinzătoare ca să permită definirea și dezvoltarea unor detalieri specifice pentru diverse domenii (literatură, artă, sociologie, inginerie, științe juridice, științe exacte, etc). Este armonizată cu conținutul legii drepturilor de autor.

În legea nr. 206/2004, modificată prin ordonanța nr. 28/2011 și dedicată bunei conduite în cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare definiția este:

«Plagiatul - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale».

Definiție inadecvată și necorelată cu legea drepturilor de autor. Este doar aparent utilă prin detalieri deoarece poate induce confuzii și interpretări diferite în domenii de activitate diferite. Din păcate, fiind definită prin lege, ea poate produce efecte mai mult decât definiția recomandată de MCT. Dacă pentru

) Aceasta definiție indică faptul unei „fraude intelectuale” de tip „impostură”, „înșelăciune” și nicidecum „furt intelectual”, care de fapt este mai mult o expresie colocvială. În esență este vorba, nu de furt, ci de ignorarea și nerecunoașterea **priorității contribuției unui autor în realizarea unei informații utile societății. De altfel nici o definiție consacrată a plagiatului nu indică în mod explicit furtul, acesta fiind de fapt o etichetare asociată, prin care se exprimă o stare de dezaprobare și stigmatizare a „fraudei intelectuale”.

domeniul literar-artistic ea pare a fi utilă și eficientă, în alte domenii, cum sunt cel medical, juridic, dar mai ales tehnic, ea este total inadecvată. Elementele discutabile ale acestei definiții puteau fi cel puțin estompate dacă legiuitorul ar fi însoțit legea de un regulament de aplicare, interpretare. Din păcate, în lipsa acestuia divagațiile irelevante i-au luat adesea locul, generând mai mult confuzie și dispute sterile.

În legea 206/2004, modificată prin ordonanță, **autoplagiatul** se definește printr-o preluare servilă a definiției plagiatului în care s-a schimbat doar autorul plagiat cu însuși persoana „autoplagiatorului” (?).

„Autoplagiatul - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale aceluiași sau acelorași autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale” (L206/2014).

Autoplagiatul este traducerea în limba română pentru noțiunea de „self-plagiarism” venită de pe alte meleaguri și care desemna în realitate «publicarea repetată» sau «publicarea redundantă». Definiția autoplagiatului dată de legea 206/2004 este fără sens.

b) Indicatori operaționali recomandați de MCT în analiza plagiatului.

Tabelul 2.1. (selecție preluată din [2] - GHID DE INTEGRITATE ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ - Ministerul educației și cercetării - Consiliul național de etică a cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării - București, 12 noiembrie 2020)

1	Cap 3.3 pag 10	În rapoartele referitoare la plagiat, evaluatorii (conducători de doctorat, redacții ale revistelor de specialitate, experți evaluatori, membri ai comisiilor sau consiliilor cu atribuții în acest sens etc.) trebuie să ia decizii nu numai în baza unor evaluări de similitudine a textelor, estimate prin softuri specializate, ci și prin analize calitative care să aprecieze semnificația textului plagiat în arhitectura lucrării analizate.	Analiza calitativă. Semnificația preluării
2	Cap 4.2 pag 11	În științele exacte și în disciplinele normative există o pondere mai mare de formulări fixe, asociate diferitelor forme de regularități descoperite sau construite. Acest specific trebuie luat în considerație în evaluarea conduitelor pentru textele care provin din familia disciplinelor menționate.	Specificul domeniului tehnic

3	Cap 4.2 pag 11	Autoplagiatul nu este plagiat, în sensul strict, adoptat prin definiția dată, însă este abatere de la etica în cercetare.	Publicare repetată
4	Cap 4.3.5 pag 13	Suspiciunea de plagiat nu se poate extinde și asupra creațiilor intelectuale care intră în categoria a ceea ce se cheamă „cunoașterea comună”. Principiul trebuie aplicat, însă, cu rigoarea cuvenită spiritului său.	Cunoaștere comună
5	Cap 5 pag 15	Contează mai mult intenționalitatea dovedită a plagiatului decât cantitatea acestuia, estimată prin analize de similitudine. Ceea ce se incriminează prin deciziile asupra plagiatului în sferă academică și de cercetare este intenția realizată de a plagia. La estimări cantitative ale plagiatului este indicat ca acestea să fie atât de tip procentual, relativ, cât și în cifre absolute, eventual de număr de cuvinte. Ceea ce se incriminează prin deciziile asupra plagiatului în sfera academică și de cercetare este intenția realizată de a plagia.	Intenția în plagiat
6	Cap 5.4 pag 16	Implicarea unor specialiști independenți în diagnosticarea cazurilor de plagiat este obligatorie. <i>Aplicațiile informatice care duc la estimarea ponderii pe care o au textele din lucrarea de referință similare cu alte texte semnate de alți autori, prezente pe internet, nu pot suplini evaluările experților prin analize calitative. Contează nu numai, și nu în primul rând, cât s-a plagiat, ci și ce s-a preluat ilegal.</i>	Analize calitative și specialiști independenți
7	Cap 5 pag 13 și 14	Plagierea, la nivelul unei opere date, poate avea grade diferite de severitate. Patru criterii sunt definitorii pentru diagnosticarea severității plagierii: extensia preluărilor ilegite, localizarea lor în arhitectura lucrării, caracterul realmente voluntar sau involuntar al actelor de plagiat și repetabilitatea actelor de fraudă ale autorului în diferite lucrări. Un al cincilea criteriu de gravitate a plagiatului este de natură extrinsecă și se referă la avantajele obținute, nemeritat, de către autor ca urmare a plagierii. Marcatorii anterior menționați, detaliați în paragraful următor, reprezintă propuneri de instrumente sau de reguli operaționale de evaluare a lucrărilor suspecte de plagiat în diagnosticarea severității fraudei.	Grad de severitate a plagiatului

c) O propunere de definire a unor nivele de gravitate a plagiatului.

Tabelul 2.2. O posibilă calificare a gradului de gravitate al plagiatului

Grad de gravitate a plagiatului	Încadrarea fraudei	Calificarea fraudei	Nivel de acceptanță
6	Plagiat culpabil și Contrafacere	Impostură/Înșelăciune	Inacceptabil și Penal
5	Plagiat culpabil	Impostură/Minciună	Inacceptabil
4	Plagiat involuntar	Neglijență	Descalificant
3	Practica academică deficitară	Lipsa de rigoare, superficialitate	Descalificant, dar posibil tolerat
2	Redactare neglijentă/deficitară	Ignoranță	Tolerat
1	Publicare repetată nesemnaltă	Practică academică deficitară	Tolerat

d) Raportul și semnificația conținutului plagiat cu restul conținutului unei lucrări.

O preluare de conținut necitat de 10% reprezintă deseori un prag de acceptanță asimilat de unele edituri sau universități. Semnificația conținutului preluat și necitat în raport cu restul lucrării devine deseori o măsură a afirmării gravității plagiatului. Pe măsură ce acest procent crește toleranța față de preluarea neconformă de conținut se micșorează.

Tabelul 2.3. Sugestie privind modul de apreciere ținând cont de raportul dintre conținutul necitat și restul lucrării pentru similitudini de 10%

Conținut preluat și necitat	Rest conținut	Apreciere posibilă
10% conținut relevant în raport cu restul conținutului	90% conținut cu elemente creative	Plagiat
10% conținut relevant în raport cu restul conținutului	90% conținut fără elemente creative	Plagiat uneori Tolerat
10% conținut lipsit de valoare în raport cu restul conținutului	90% conținut fără elemente creative	Tolerat uneori Plagiat
10% conținut lipsit de valoare în raport cu restul conținutului	90% conținut cu elemente creative	Tolerat

3. «AUTOPLAGIATUL», NOȚIUNE FĂRĂ SENS

Autoplagiatul, descris în mod critic într-o lucrare anterioară ⁵⁾ poate induce cele mai multe dificultăți într-o evaluare echilibrată și de calitate. Noțiunea de «autoplagiāt» este fără sens juridic și legea dreptului de autor de pretutindeni o ignoră. La noi ea este consfințită în Legea 206/2004 printr-o definiție infantilă din care rezultă ca și **fraudă în cazul necitării propriilor lucrări, dar este acceptabilă în cazul citării (?)**. Definiție inadecvată, tratată superficial de legiuitor și generatoare de confuzii. Din păcate poate produce efecte. La fel ca și „furt intelectual” expresia de „autoplagiāt” este mai mult o formulare colocvială, semantic discutabilă, care s-a încetățenit în limbajul cotidian. Specialiștii n-ar trebui s-o folosească, având la îndemână expresii mult mai adecvate („publicare repetată”). În domeniul proprietății intelectuale inexactitudinile de acest gen pot să fie critice și sunt inacceptabile (vezi exemplele selecționate și redată în **anexa 1** din care rezultă cât de importantă poate fi o formulare corectă în jurisprudența proprietății intelectuale).

Frauda invocată este mai degrabă un **comportament academic deficitar** ce poate produce uneori efecte inacceptabile în conduita etică (CV-uri gonflate, sugestia performanței științifice, etc.) și bineînțeles ea nu vizează decât sistemul universitar și de cercetare. În afara acestui sistem «autoplagiatul» care este de fapt „publicarea repetată” este practic ignorat. Ceea ce surprinde însă este faptul că există autori de lucrări, chiar foarte înverșunați în semnalarea și condamnarea autoplagiātului, chiar și în condițiile în care acesta ar putea fi admisibil. O «publicare repetată» motivată și semnalată este perfect acceptabilă și în numeroase cazuri se și practică (vezi **anexa 2**).

Într-o etichetare de tipul «Autoplagiāt 10%», ce am putea înțelege despre fraudă și gravitatea ei? Pe cine afectează și cum? Pe autor în nici un caz, dar editura ar putea invoca copyright-ul. Dar dacă autoplagiātul este de 20%, 30%, 40%, ... cum îl încadrăm corect într-o evaluare? Oare putem vorbi de «furt intelectual» formulare atât de dragă multor avertizori de integritate vehemenți în combaterea lui, dar incapabili să ofere exemple concrete în afara unor etichetări?

Dacă luăm în considerare definiția din legea 206/2004 aproape oricine poate fi etichetat de „autoplagiator”. Este suficient să exprime oral, în public, o părere reformulată, dar exprimată anterior. Dacă luăm în considerare

⁵⁾ Tudor Iclănzan - „Combaterea plagiatului și exersarea excesivă a drepturilor de proprietate intelectuală în domeniul științelor tehnice.” Editura Politehnica, Timișoara, ianuarie 2024.

recomandarea nr. 3 din Capitolul 4.2, pagina 11 al Ghidului de integritate în cercetarea științifică al MEC «*autoplagiatul nu este plagiat*». Definiția din ghidul MCT evocat are doar valoare de recomandare, pe când definiția dată de legea 206/2004 poate avea consecințe juridice. Mai mult, în acest context evaluarea făcută de o comisie de etică a unei universități conform standardelor și reperelor indicate de ghidul MCT are șansa să ofere o soluție echilibrată și echitabilă, pe când evaluarea conformă cu definiția din lege duce aproape cu siguranță la impas, iar în cazul așa-zis-ului «autoplagiāt» la o percepție asemănătoare cenzurii.

Pentru exemplificarea incoerenței folosirii noțiunii de «autoplagiāt» în loc de «publicare repetată» vă propun analiza următoarelor exemple:

În lucrarea unui cercetător se identifică similitudini de conținut cu lucrări anterioare acestuia într-o proporție de 30%. Preluările nu sunt urmate de citare și ca atare cercetătorul este acuzat de «autoplagiāt». Pentru a susține etichetarea de «fraudă intelectuală» (unii preferă pe cea de «furt intelectual» fără să realizeze incompatibilitatea afirmației) se justifică prevederile Legii 206/2004 și faptul că preluarea propriului conținut nesemnlat este frauduloasă dând impresia performanței științifice prin creșterea numărului de lucrări (CV-uri, grile academice de promovare) și facilitarea obținerii de fonduri într-un program de cercetare competițional. Dacă în schimb cercetătorul nostru semnalează preluările din punct de vedere a legii 206/2004 el este «curat», iar «etica în cercetare» este respectată (?), atunci totul pare în ordine deși avem de-a face cu aceeași lucrare. În fond lucrarea este aceeași doar că aparența este modificată. Adică o citare și niște ghilimele schimbă o realitate? Mai mult o «publicare repetată» de 30% nu înseamnă o nouă lucrare datorită unor repetări, ci datorită celor 70 % conținut de valoare din restul lucrării. Cazul poate fi asimilat cu cel mult o etichetare de tipul «abatere de la etica de cercetare» sau «comportament academic deficitar».

Într-o extremă destul de rară, dar totuși practică, se găsește «publicarea repetată» a aceluiași conținut (lucrări sau chiar carte) în totalitate, dar sub alt titlu, fără semnalarea «publicării repetate». Este evident o practică grosolană de fraudare și merită oprobiul public, respectiv sancțiunea cea mai severă.

În recunoașterea performanței științifice, brevetarea unei invenții la OSIM este un argument indiscutabil. Reamintim faptul că descrierea unei invenții poate fi subiectul unui articol într-o revistă sau a unei cereri de brevet de invenție. Evident autorul va semna acest fapt în CV-ul său. Dacă luăm în considerare actualele percepții publice, exersate mai ales instituțional (universități, agenții de transfer tehnologic, ministere, etc.), brevetarea în străinătate și, mai ales «*brevetele triadice*» (SUA, EPO, Japonia), suplimentează în mod substanțial nivelul de recunoaștere a performanței științifice, fiind încurajate și chiar premiate. În realitate avem doar una și aceeași invenție, ca soluție tehnică, dar

mai multe documente juridice (brevete) care în fapt nu consfințesc valoarea tehnică sau științifică, ci doar îndeplinirea condițiilor de brevetare, adică asigurarea protecției juridice pe terțe piețe. Aparent ar fi cel mai elocvent exemplu de «autoplăgiat» sau «publicare repetată», dar pe care nici unul din «avertizorii de etică» nu-l consemnează, deși se menționează același titlu pe brevete diferite. Semnalarea nu se face conform unor reguli consacrate de citare, ci doar prin marcarea priorității. Problema etică apare atunci când în evaluarea performanței științifice (CV-uri, grile de promovare, indicatori numerici de performanță) nu se menționează o singură contribuție, invenția ca atare, ci mai multe contribuții legate de brevetele în cauză.

Desigur că aceste aspecte se pot clarifica fără prea mari eforturi dacă lucrările dintr-un CV sunt și citite și nu numai numărate. Actualele grile academice de evaluare sunt axate pe îndeplinirea unor praguri minimale, exprimate de obicei prin numărul de lucrări fără a exprima și o cerință de relevanță științifică sau valoare a acestora. Numărul de lucrări în sine ar trebui să fie doar o condiție necesară, dar nu și suficientă. Pe de altă parte, evaluatorii care decid finanțări nu cred că doar numără, ci mai și verifică conținutul lucrărilor. Din păcate, lucrurile se schimbă treptat pe măsură ce «publicarea repetată» devine mai consistentă, peste cei 30% luați ca exemplu de prag încă acceptabil și mai ales atunci când restul lucrării nu are nimic nou de spus. Evident că o «publicare repetată» nesemnalată de 50% devine deja dubioasă, iar una de 80 % evident o practică academică inacceptabilă [1].

Sursa «publicării repetate» este ambivalența. Pe de o parte dorința autorului de a afirma și apoi a reafirma conținut pe care el îl consideră relevant și util pentru public (vezi **anexa 2**), ceea ce este pe deplin acceptabil, iar pe de altă parte dorința de a părea cât mai performant (număr de lucrări, competențe asumate, argumente concurențiale) într-un sistem imatur în care cantitatea primează calitatea, ceea ce devine deja înșelător.

Un alt exemplu de incoerență poate fi cel al «autoplăgiatului» în tezele de doctorat din domeniul ingineresc. Majoritatea școlilor doctorale din inginerie solicită publicarea, în prealabil susținerii tezei, a 2-3 lucrări științifice rezultate din cercetarea doctorală. Aproape sigur părți de conținut semnificative ale acestor lucrări prealabil publicate se vor regăsi în mod firesc (eliminăm cazul penibil al copy-paste) în teză. Dacă preluările sunt semnalate totul este OK. Dacă însă preluările nu sunt semnalate atunci pot să apară probleme, ducând până la discreditarea doctorandului și chiar a comisiei de specialitate din punctul de vedere a unor «avertizori de integritate academică». În fapt, vorbim de una și aceeași teză, doctorandul nepreluând de la nimeni, iar intenția de fraudă este inexistentă, în schimb se alege cu o etichetare de «autoplăgiat», sugerând o fraudă academică care îi poate afecta reputația. Teza de doctorat chiar «cu publicări

repetate» nu se numără ca o lucrare în plus la celelalte lucrări și deci motivația acuzatorilor privind tentația autorului de a da impresia unei creșteri a performanței științifice devine nesustenabilă. Cred că o asemenea situație este excesivă pentru că autorul realizează o singură dată teza și nu de mai multe ori, iar în această «publicare repetată», dar nesemnalată, se regăsește de fapt ceea ce a făcut chiar în programul de cercetare al tezei, deci nu poate fi considerată o fraudă. Îndrăznesc să propun o cale, care mie mi se pare și fezabilă, și eficace, pentru evitarea abordărilor sterile.

În cazul tezelor de doctorat:

- fiecare teză de doctorat să notifice în introducerea ei «stilul de citare » abordat, lista lucrărilor anterior publicate din care s-au făcut preluări de conținut, localizarea lor și eventual justificarea utilizării;

- fiecare teză de doctorat, înainte de a fi propusă pentru susținere și publicare să fie supusă unei analize antiplagiat cu un soft de specialitate validat de universitate și să fie însoțită de un referat semnat de autor și însoțit de conducător având un explicativ privind corectarea, eliminarea sau păstrarea pentru fiecare similitudine de conținut semnalată de softul de plagiat.

În cazul lucrărilor publicate la conferințe sau reviste :

- Orice lucrare să fie verificată în prealabil cu un soft antiplagiat, să fie eliminate similitudinile, dar să fie păstrate fragmentele de «publicare repetată», citate sau necitate, așa cum sunt evidențiate de softurile antiplagiat. Astfel, publicul cărui i se adresează lucrarea va avea posibilitatea să-și facă singur o imagine despre relevanța și calitatea producției științifice a autorului.

S-ar putea ca cineva să vadă în propunerile de mai sus o tentativă de a valida «publicarea repetată » ca și un comportament tolerat. În realitate, «publicarea repetată», de tip copiere sau parafrază, este o realitate ce se regăsește masiv în miile de lucrări publicate, dar mai ales în cele publicate la conferințe sau în reviste de impact redus. Sensul propunerii este acela de a face cât mai vizibilă «publicarea repetată» și de a lăsa aprecierea tendinței de fraudă nu pe baza etichetării episodice a unor persoane sau a unor «avertizori de integritate academică», ci pe baza unor aprecieri mai apropiate de realitate a ansamblului comunității științifice a domeniului vizat. Astfel, un autor având doar 50 de lucrări publicate, dar cu o medie redusă de «publicare repetată» (să zicem 10%) va fi cu siguranță apreciat în raport cu un autor de 200 lucrări, dar cu o medie importantă de «publicare repetată» (să zicem 60%). Himera competenței științifice bazată pe numărul de lucrări, așa de dragă încă multor universitari și chiar instituții, va face loc treptat realității bazate nu pe repetarea unor contribuții deja cunoscute, ci pe relevanța contribuțiilor noi, succesive și de calitate în definirea performanței științifice. O asemenea abordare are în vedere o educare participativă a publicului vizat. Iată câteva exemple posibile.

1. Un cercetător publică o lucrare în care 10% similitudin indică elemente de **plagiat**, iar restul de 90% sunt contribuții valoroase și originale ale cercetătorului. Un alt cercetător publică o lucrare în care 70% sunt preluări de conținut, dar citate, iar 30% contribuții personale **nesemnificative**, lipsite de interes și de originalitate. Care din cei doi sunt utili societății, plagiatorul sau nesemnificativul ?

2. Cum se poate afirma că o lucrare în care reluările din opera autorului de 10%, chiar nesemnificate, conduc la așa zisa «multiplicare frauduloasă a performanței științifice» sau «avantaje în competiția de finanțare»? Dar dacă preluarea necitată a propriilor lucrări atinge proporția de 90 % cum putem să considerăm faptul doar ca «practică academică deficitară» și nu «înșelătorie grosolană»? În Tabelul 3.1 sunt prezentate câteva situații frecvente, care dacă sunt analizate din punct de vedere al conformității cu Legea 206/2004, care sancționează „autoplagiatul”, generează interpretări fundamental diferite decât dacă ar fi analizate cu raportare la noțiunea corectă de «publicare repetată». Nici în cazul 1 și mai ales în cazul 2 nu putem accepta infamantul calificativ de «autoplagiat» (pentru unii avertizori, zis foarte exigenți, tot o formă de «furt intelectual»). În realitate este vorba de cel mult o practică academică deficitară (cazul 2 este semnificativ) și ar fi exagerat să o considerăm o tentativă de fraudă. În primul rând pentru că autorul nu a preluat nimic de la altcineva, iar în al doilea rând ponderea de 90% contribuție originală indică evident o nouă lucrare, de utilitate pentru cunoașterea din domeniu. În cazul unei acuzații publice de «autoplagiat» nu este exclus un adevărat șoc psihologic pentru autor, care va fi mult timp marcat de această etichetare, în schimb acuzatorul nu este afectat cu nimic. Mai mult, legea 206/2004 prevede sancțiuni care, aplicate, ar mări frustrarea provocată autorului unor contribuții originale și utile societății. Evident că situația ideală ar corespunde cazului 4. Este interesant de observat că multe teze de doctorat valide din inginerie se încadrează la cazul 2.

Tabelul 3.1.O propunere privind modul de analiză pentru lucrări cu „publicări repetate”

Caz	Lucrare	Autoplagiat L. 206/2004	Publicare repetată	Caracterizare	Valoare /Utilitate
1	10% reluare nesemnalată 90% contrib. nesemnificativă	Autoplagiat	NU	Lucrare acceptabilă, dar nesemnificativă	Lucrare nesemnificativă , dar etichetată ca autoplagiat. Practică academică deficitară
2	10% reluare nesemnalată 90% contrib. semnificativă originală	Autoplagiat	NU	Lucrare acceptabilă și apreciabilă	Lucrare utilă . Contrib. proprie, originală de 90%, n-ar trebui alterată de etichetarea de autoplagiat. Cel mult practică academică deficitară.
3	10% reluare semnalată, 90% contrib. nesemnificativă	OK	NU	Lucrare ireproșabilă, dar nesemnificativă	Lucrare nesemnificativă și lipsită de utilitate.
4	10% reluare semnalată, 90% contrib. semnificativă originală	OK	NU	Lucrare ireproșabilă și apreciabilă	Lucrare semnificativă și utilă/valoroasă
5	70% reluare nesemnalată, 30% contrib. nesemnificativă	Autoplagiat	DA	Publicare repetată reproșabilă	Practică academică inacceptabilă și sancționabilă. Lucrare de utilitate îndoielnică.
6	70% reluare nesemnalată 30% contrib. semnificativă originală	Autoplagiat	DA	Publicare repetată reproșabilă	Practică academică inacceptabilă afectând și discreditând contribuția originală de 30%.
7	70% reluare semnalată 30% contrib. nesemnificativă	OK	DA	Publicare repetată reproșabilă	Practică academică inacceptabilă. Lucrare de utilitate îndoielnică.
8	70% reluare semnalată, 30% contrib. semnificativă originală	OK	DA	Publicare repetată reproșabilă	Practică academică deficitară , dar uneori tolerabilă datorită participațiunii originale

Cu totul altfel arată situația în cazurile 5-8 care indică, de fapt, cu adevărat publicări repetate și o practică academică deficitară inacceptabilă și chiar sancționabilă. Este interesant de observat cum în cazurile 7 și 8, din punct de vedere al legii 206/2004, aceste practici academice inacceptabile nu sunt sancționate.

4. DIN NOU DESPRE „PLAGIATUL IDEIILOR”

Domeniile cele mai sensibile privind plagiatul par a fi literatura și artele. Aici regăsim în cea mai mare parte libertatea de expresie, iar luările de poziție în evidențierea plagiatului par a fi cele mai categorice. Personal țin să cred că «plagiatului ideilor» pe care cred că l-am demontat în domeniul științelor ingineresti (vezi [1] din bibliografie) ar putea fi invocat cu mai mult temei în alte domenii și în anumite situații contextuale. Deși expresia «plagiat al ideilor» este vehiculată în foarte numeroase împrejurări de autorii unor lucrări remarcabile din universități de prestigiu din toata lumea, nu cred că acestea au în vedere ideile în sine, ci mai degrabă **expresia** acestor idei dezvoltate și explicate.

Redau în continuare două extrase din lucrarea [1] din bibliografie:

*„În mai multe lucrări din domeniul Proprietății Industriale, relative la invenții brevetate, am găsit citarea expresiei **«brevetul, titlu de proprietate probabilistic (Lemley și Shapiro 2016)»**. Mi s-a părut sugestivă și am citat-o și eu la fel.*

*Într-o prima abordare, modul de citare de mai sus pare a fi practicat din grija autorilor de a evita plagiatul ideii, conformă cu prevederile legii speciale nr. 206/2004. O analiză mai atentă, conformă cu conceptul juridic consacrat potrivit căruia ideile sunt libere, nu aparțin cuiva și ca atare nu pot constitui subiectul unui plagiat, ne indică de fapt că în cazul citării menționate autorii au avut în vedere nu ideea în sine, ci expresia acesteia. Ideea în sine se regăsește în formularea consacrată deja din legislație potrivit căreia **«un brevet poate fi contestat, revocat sau anulat»**. Lemley și Shapiro nu-și pot asuma posesia acestei idei în sine, ea fiind cunoscută și vehiculată prin exprimări ușor diferențiate în literatura domeniului și nici nu credem că ar fi avut această intenție. Lemley și Shapiro, pur și simplu, au găsit o expresie originală a ideii, motiv pentru care ulterior autorii de lucrări din domeniu le-au recunoscut paternitatea și au considerat corectă citarea ei, dar nu pentru ideea în sine, ci pentru forma originală, particulară a expresiei. Iată că suntem de fapt pe tărâmul legii nr.8/1996, cea referitoare la drepturile de autor. Iată de ce nimeni nu citează **«brevetul, titlu de proprietate ce poate fi contestat, revocat sau anulat»**, dar citează **«brevetul, titlu de proprietate probabilistic»(Lemley și Shapiro, 2016)”**.*

*„Revenind la expresia **«brevetul, titlu de proprietate probabilistic» (Lemley și Shapiro, 2016)** ar fi interesant, ca într-un mod sincer și nu speculativ, să ne imaginăm următoarea situație. Ce s-ar putea întâmpla dacă într-o lucrare din domeniu, având o extensie consistentă și evidențiind substanțiale contribuții*

originale, autorul, dintr-un motiv sau altul, folosește, dar nu semnalează sursa expresiei în cauză în mod adecvat. Acest lucru n-ar trebui să se producă, dar oare este justificat ca faptul să fie considerat «furt intelectual», iar autorul să fie etichetat ca plagiator pentru că, potrivit unor plagiomani, «nu contează cât, ci faptul că....». Oare Lemley și Shapiro, sau publicul țintă, ar fi realmente afectați de omisiunea de mai sus? Nu cumva etichetarea de plagiat în numele conformării stricte la o asemenea exigență este excesivă într-un sistem de Proprietate Intelectuală deja cu multe probleme? Riscul real este cel al «alunecării» în limitele confuze ale conflictului dintre respectul drepturilor de proprietate intelectuală și tendința pentru practici de monopol și în privința cuvintelor și informației. Riscurile posibile ale discreditării și intimidării respectiv a subminării creației și difuzării informației în societate nu sunt de neglijat.”

Admițând faptul că sunt un ignorant al altor domenii decât cel tehnic, am încercat totuși de mai multe ori să găsesc exemple de «plagiat al ideilor» oferite de cei cunoscători ai domeniului, respectiv de cei care susțin cu tărie în lucrările lor acest lucru. Surpriza mea a fost să nu găsesc exemplele pe care le așteptam, dar să găsesc câteva lucrări care susțin o viziune nuanțată și chiar neașteptată despre plagiat în contextul «intertextualității». Potrivit acestora:

«Le plagiat, ou plutôt l'intertextualité, est un genre littéraire à part entière, qu'il ne faut pas confondre avec le plagiat universitaire»⁶ «crier au loup à chaque fois montre une méconnaissance grave de la littérature et pourrait aboutir, à terme, à un recul de la création si elle s'expose constamment à de tels autodafés»⁷

«Le plagiat, en dépit de sa connotation péjorative, est loin d'être exclu de toute réflexion sur la création littéraire. Il demeure même un sujet d'interrogation, voire d'obsession chez certains écrivains, et des plus authentiques. On connaît la fameuse déclaration de Giraudoux: «Le plagiat est la base de toutes les littératures, excepté de la première, qui d'ailleurs est inconnue.» [...] La littérature est faite d'emprunts, serviles ou créatifs, et à ce titre le rêve d'une originalité absolue est purement illusoire et relève d'une conception idéaliste mais simplificatrice de la littérature. (Maurel-Indart, 2008,1)⁸

Consider interesantă redarea în continuare a unor situații de fapt la care invit cititorul să găsească singur răspunsul corect. În cele ce urmează voi analiza un exemplu care mi se pare edificator privind viziunile nuanțate a diverselor

⁶ **Quentin Girard** <https://www.slate.fr/tribune/42815/plagiat-litterature-intertextualite>.

⁷ Ibidem 3.

⁸ Faye, Moustapha. 2018. «Le plagiat depuis les Lumières: une épée de Damoclès sur le panthéon littéraire». *Postures*, no. 27 (Hiver): Dossier «Trafiquer l'écriture: fictions frauduleuses et supercherries auctoriales». <http://revuepostures.com/fr/articles/faye-27>.

grupuri profesionale privind «plagiatul ideii», inspirat de un foarte sugestiv editorial al lui Patrik Bensson intitulat «**Puschkin plagié**» publicat în revista **Le point** nr. 2650 din 18 mai 2023.

Cine nu a urmărit cu încântare, și uneori chiar și în reluare, minunata realizare cinematografică a lui Milos Forman, *Amadeus*. Succesul de public al realizării este consfințit de o salbă de premii internaționale (8 Oscar-uri incluzând Oscar-ul pentru cel mai bun film, 4 British Academy Film Awards, 4 Golden Globes, și un DGA Award). American Film Institute clasează filmul *Amadeus* pe locul 53 în topul celor mai bune 100 des filme.

(scene din film preluare de pe internet)

Această remarcabilă realizare cinematografică are la bază adaptarea unei piese de teatru, cu același nume, de către Peter Shaffer, cel care semnează și scenariul filmului *Amadeus*. Tema și deci ideea de bază sunt inspirate însă în mod liber dintr-o scurtă piesă de teatru realizată de Pușkin, intitulată «*Mozart și Salieri*» (1830). În ambele opere ideea centrală este aceeași «*Gelozia consacratului muzician oficial al curții imperiale, italianul Salieri, împotriva exuberantului și talentatului Amadeus Mozart. Moartea misterioasă a lui Amadeus, prin epuizare în realizarea operei Recviemul, s-ar datora comanditarului acesteia, chiar Salieri*».

Dacă ar fi să dăm credit acelor puritani ai apărării drepturilor de autor și luptători neobosiți pentru demascarea plagiatului avem de-a face cu un „plagiator al ideii” în lipsa citării operei lui Pușkin. Astfel, cel puțin pentru susținătorii plagiatului ideii, Peter Shaffer poate fi etichetat ca și plagiator și făptuitor al unui «furt intelectual». Nu contează premiul Golden Globe pentru cel mai bun scenariu atribuit lui Peter Shaffer. El este un plagiator.

Dacă însă acceptăm regulile consacrate ale proprietății intelectuale și precizările juridice conform cărora ideile nu pot constitui drepturi de autor, ele fiind libere și ale oricui, atunci de fapt ne aliniem la recunoștința societății pentru

o remarcabilă realizare artistică în serviciul marelui public. Shaffer și Pușkin pot coabita în egală măsură în templul marilor creații artistice. Am putea spune că a prevalat libertatea de exprimare în fața regulilor de conduită etică rigid interpretate. Patrick Bensson, apreciind că Pușkin ar fi meritat totuși un „*mic salut din partea unei comunități cinematografice ignorante*» scrie:

«Chaque fois que je vois le film de Milos Forman, je pense à la pièce de Pouchkine; quand je lis la pièce de Pouchkine je pense au film de Forman»⁹.

De fapt Peter Shaffer, chiar dacă a preluat ideea în dezvoltarea scenariului, prin expresia original dezvoltată a ideii și prin care s-a personalizat, a realizat de fapt o operă independentă. Scenariul filmului a cuprins mai multe modificări și chiar abateri de la adevărul istoric, dar toate benefice pentru succesul operei cinematografice realizate. Ce păcat că „plagiatorii” de talia lui Shaffer apar atât de rar.

⁹ Patrick Besson – «Pouchkine plagié» Le Point 2650/18 mai2023.

5.O PROPUNERE DE PROCEDURĂ INSPIRATĂ DE PRACTICA ȘI JURISPRUDENȚA SISTEMULUI PROPRIETĂȚII INTELECTUALE

În zarva (unii comentatori chiar îndrăznesc să o califice drept „isterie a plagiatului”) creată de dezvăluirile unor plagiate mulți sunt tentați să considere dezvăluirea în sine (de fapt suspiciune) ca fiind echivalenta unui verdict. Aceste dezvăluiri își fac loc deseori în mass media, iar opinia nuanțată, sau opusă a unei comisii de etică privind plagiatul evocat este prilej de suspiciune privind așa-zisă „solidaritate de breaslă” sau „mediu academic corupt”. În ambele cazuri lipsește de fapt (sau este dificil accesibilă) argumentația extinsă privind plagiatul, la care publicul ar trebui să aibă acces. Ea este importantă pentru specialiștii domeniului, dar mai ales pentru marele public care are nevoie de educație în astfel de spețe.

Dacă ar fi să rezumăm traseul acțiunilor de analiză și combatere a plagiatului care se petrec în prezent putem identifica următoarele faze:

1. **Identificarea** similitudinilor și, ca atare, a suspiciunii de plagiat se face în majoritatea cazurilor prin utilizarea softurilor antiplagiat. Aceste softuri operează în bazele de date existente pe internet și, ca atare, identifică doar tezele transpuse în spațiul virtual. Softurile nu sunt toate la fel de performante, iar unele indică similitudini ale publicărilor repetate chiar și semnalate, sau similitudini cu texte de „cunoaștere comună” foarte frecvente pe site-uri care au prelucrat informații, dar nu au mai menționat autorii.

2. **Dezvăluirea** plagiatului (de fapt a suspiciunii de plagiat) este făcută de un „avertizor de integritate” care poate fi oricine, dar de obicei este o persoană calificată în domeniul abordat în teză. Aceasta trebuie să facă mai mult decât să semnaleze similitudinile și de obicei asociază și o argumentare mai mult sau mai puțin profundă. Chiar dacă argumentarea este convingătoare apare problema conflictului sau opiniei divergente cu comisia care oficial a consacrat doctoratul. Cine este îndreptățit legal la un verdict operațional ?

3. **Verdictul** privind plagiatul nu revine „avertizorului de integritate”, oricât de competent o face, deoarece în cazurile notorii se apelează la așa-zisele „comisii de etică și deontologie” a universității gazdă a doctoratului. Aceste comisii care deja sunt nominalizate în fiecare universitate trebuie să își exprime punctul de vedere pornind nu numai de la indicatori orientativi și generali asimilați conform cu Ghid-ul MEC, ci și de la un set de reglementări specifice

domeniului, care să aibă în vedere **o definiție operațională a plagiatului**¹⁰, indicatori, proceduri, modele de bune practici etc. și indicațiile orientative ale codurilor. Actualmente se pare că aceste deziderate nu se întrunesc întotdeauna. Din acest moment opiniile contradictorii nasc și poziții pro și contra, uneori chiar vehement exprimate, dar în fond sterile. Nu ar trebui să fie o dificultate să recunoaștem că, în majoritatea universităților, membrii comisiilor de etică și deontologie nu sunt suficient pregătiți pentru abordarea problemelor tehnico-juridice ale plagiatului, se simt uneori deturnați de la activitatea lor principală, iar materialele referențiale realmente operative le lipsesc.

4. **Validarea** privind opinia comisiilor de etică revine CNADCU, instituție a MEC, care nu a fost scutită de numeroase reorganizări și chiar reproșuri în activitate. Validarea ar trebui să fie concordantă cu legea în ceea ce privește mărimea sancțiunii dacă ea se impune. Trebuie acceptat faptul că și mărimea sancțiunii trebuie corelată cu o noțiune greu de acceptat de unii purtători de opinie, și anume că o teza poate fi respinsă în cazul unui verdict de plagiat intenționat grav, sau a unei alterări semnificative a conținutului științific, iar în cazurile unor plagiate de extensie redusă (care nu afectează semnificativ teza) sau în cazul unor „practici academice deficitare” deficiența trebuie semnalată, iar autorul doar discreditat.

Fazele mai sus descrise, uneori mai coerent conduse, alteori mai puțin, sunt adesea interferate fie de acțiuni în justiție, fie de comentarii ce pun în evidență mai mult problema și nu rezolvarea ei. Legea 206/2004 nu are darul să limpezească lucrurile, în schimb oferă alternativa unor abordări inadecvate mai ales pentru domeniul științelor tehnice.

¹⁰ Definiția plagiatului și a autoplagiului din legea L 206/2004 este inadecvată și utilizarea ei în domenii diferite de activitate poate duce la confuzii și dispute sterile. Pentru domeniul tehnic plagiatul ideilor, datelor și rezultatelor și autoplagiul sunt inacceptabile sau discutabile. Este motivul pentru care în Ghid-ul MEC se stipulează **«Principiile se aplică tuturor domeniilor de cercetare-dezvoltare. Desigur, există particularități de domeniu de cunoaștere care obligă la nuanțări. Revine experților din domeniu să detalieze variațiile de formă și limite între care se aplică fiecare dintre principiile anterioare»** [2], **«definiția operațională a plagiatului este esențială»**[6], **„autoplagiul nu este plagiat, în sensul strict, adoptat prin definiția dată, însă este abatere de la etică în cercetare”**. Chiar și un susținător a legii 206/2004 consemnează **„«universitățile, institutele de cercetare și alte institute academice să adopte Ghiduri de bună practică academică care să clarifice cu respectarea deplină a Legii nr. 206/2004, care definește plagiatul și autoplagiul ce sunt plagiatul și autoplagiul»** [7] (bolduirea autorului).

5.1. „Brevetul de invenție document juridic probabilistic”[Lemley și Shapiro, 2005].

În domeniul tehnic o soluție tehnică a unei probleme, cu elemente de noutate și inventivitate și suficient descrisă poate constitui subiectul unei lucrări publicate sau a unui brevet de invenție. O lege clară, aliniată practicilor mondiale (Legea 64/1991) și însoțită de un amplu Regulament explicativ, face ca sistemul revocării sau anulării unui brevet de invenție să fie unul cursiv, normal și fără dezbateri inutile și relatări extravagante în presă. Redăm principalele articole:

Art. 52. — (1) Orice persoană are dreptul să formuleze în scris și motivat, la OSIM, o cerere de revocare a brevetului de invenție, în termen de 6 luni de la publicarea mențiunii acordării acestuia, dacă:

- a) obiectul brevetului nu este brevetabil, potrivit art. 7—10, 12 și 13;*
- b) obiectul brevetului nu dezvăluie invenția suficient de clar și complet, astfel încât o persoană de specialitate în domeniu să o poată realiza;*
- c) obiectul brevetului depășește conținutul cererii, așa cum a fost depusă.*

(2) Dacă motivele de revocare se referă numai la o parte a brevetului, acesta va fi revocat în parte.

Art. 53. — (1) Contestația sau, după caz, cererea de revocare se soluționează, în termen de 3 luni de la înregistrarea acesteia la OSIM, de către o comisie de reexaminare din Departamentul de apeluri din cadrul OSIM.

În esență, **orice persoană**, care identifică și sesizează (contestă) **printr-o documentație de argumentare și contra unei taxe** oficiul de stat pentru invenții și mărci – OSIM – produce declanșarea procedurii de analiză și confruntare pe bază de argumente între persoana inițitoare și titularul brevetului. Rezultatul poate fi o menținere în vigoare a brevetului, o revocare parțială sau o revocare totală. Este motivul pentru care un brevet de invenție, ca instrument juridic de protecție a invenției, are un caracter probabilistic. De ce nu ar putea funcționa într-un mod asemănător o acțiune în revocare a unei teze de doctorat dovedită ca plagiat ?

5.2. „Teza de doctorat, document academic prezumtiv valabil”.

În linii mari actualele demersuri în fazele descrise la capitolul 1 sunt asemănătoare cu procedura de revocare a unui brevet de invenție, dar faptul că ele nu sunt formalizate într-un același și unic document juridic (cum ar fi L206/2004) creează probleme. Demersurile și apoi procedura de sancționare a plagiatului se petrec cu tot felul de sincope și comentarii, nu totdeauna și competente în spațiul public. Esența propunerii descrise în linii mari în continuare are în vedere două componente:

- Reconsiderarea definiției plagiatului și autoplagiatului din L206/2004;
- Asimilarea procedurii asemănătoare celei a brevetelor de invenție în mod special pentru tezele de doctorat în legea 206/2004.

Relativ, la prima componentă considerăm că definirea plagiatului și autoplagiatului ar trebui înlocuită cu sintagma – „*Fiecare unitate organizatoare a studiilor de doctorat (IOSUD) va adopta o definiție operativă a plagiatului astfel ca aceasta să corespundă cu specificul domeniilor de activitate științifică tutelate*”. Pentru fundamentarea analizelor se vor defini indicatori de referință, proceduri specifice, modele de bune practici, elemente de control toate corelate și concordante cu prevederile Ghid-ului MEC.

Relativ, la asimilarea unei proceduri unitare s-ar putea lua în considerare actualele demersuri, dar cu unele specificații. Astfel:

1. **Orice persoană** poate solicita revocarea sau evaluarea unei teze de doctorat pe baza unei solicitări la IOSUD (nu ar trebui agreate solicitări de genul expunerii propriilor suspiciuni în presă) însoțită de **o documentație** care să cuprindă **verificarea tezei cu un soft specializat, o argumentare a gravității și intenționalității plagiatului**. Pentru a nu da curs abuzurilor și pentru motivul firesc ca lucrările de evaluare a unei comisii presupun activități lucrative deseori considerabile, **se va solicita și plata unei taxe**.

2. **IOSUD** activează **comisia de etică și deontologie a universității** care stabilește comisia de specialiști, termenele de întocmire a analizei și întocmirea unui **raport cu propuneri**, care va fi transmis în copie persoanei solicitante a revocării și în original la **CNADTCU**.

3. **CNADTCU verifică și decide revocarea tezei sau respingerea solicitării**. În cazul plagiatului grav și intenționat se anulează doctoratul în cauză. În cazul menținerii doctoratului, cu teze având deficiențe științifice minore sau practică academică deficitară, dar tolerabile, se decide **înscrierea acestora într-un registru digital accesibil public** cu posibilitatea accesării tuturor documentelor utilizate pe parcursul procedurilor și cu caracterizarea gradului de gravitate și tipul abaterii sau comportamentului academic sau științific deficitar.

6. CONCLUZII

Este foarte greu să tragi concluzii în actuala conjunctură în care plagiatul, pe lângă faptul că se produce în multiple forme, este analizat și etichetat tot în multiple ipostaze, unele de-a dreptul inadecvate și incorecte. Se pare că plagiatul este și o componentă pentru ceea ce putem numi «o societate cu imaturități comportamentale» în care se consumă energii cu efecte binefăcătoare minime, dar un potențial de oportunitate pentru multe abordări excesive. Implicarea în problematica plagiatului mă face din ce în ce mai des să fiu tentat de o percepție ciudată, care în lumina numeroaselor evoluții constatate ar putea fi rezumată în următoarea reflexie:

«Plagiatul este un act social condamnabil, dar nu cred că eradicarea lui este chiar dorită de toți. Dispariția acestei probleme ar face viață socială mai puțin «interesantă», poate chiar «plicticoasă» în percepția unora (?). Unde și cum s-ar putea atunci manifesta avertizorii de etică, jurnaliștii în căutare de subiecte scandaloase, universitarii mai mult sau mai puțin productivi, dar orgolioși, juriștii, avocații și consilierii (aici mă regăsesc și eu), comentatorii incompetenți cu atitudini atotștiutoare și chiar și mitocanii cu carențe de educație. Plagiatul pare că se bucură de o atenție specială și estompează alte abateri etice deseori mai evidente și mai grave. Se pare că avem încă nevoie de plagiat așa cum spiritele mediocre au nevoie de un vinovat».

Cert este faptul că:

- actuala lege 206/2004 este inadecvată și trebuie rectificată;
- verdictul de plagiat implică responsabilitate și luarea în considerare a unei multitudini de aspecte legate de domeniu, context, argumentații și, mai ales, de interesul societății pentru circulația informației de calitate și diminuarea alterării ei. Din acest punct de vedere transparența și educația joacă un rol esențial.

BIBLIOGRAFIE.

[1] Tudor Iclănzan, *Combaterea plagiatului și exersarea excesivă a drepturilor de proprietate intelectuală în domeniul științelor tehnice*, Editura Politehnica, Timișoara, ianuarie 2024.

(<https://www.editurapolitehnica.upt.ro/ro/editura/download/category/9-carti-tehnico-stiintifice-cursuri-universitare>).

[2] *** Ministerul Educației și Cercetării - MEC. Consiliul național de etică a cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării. „Ghid de integritate în cercetarea științifică”. - București, 12 noiembrie 2020.

[3] Quentin Girard, <https://www.slate.fr/tribune/42815/plagiat-litterature-intertextualite>

[4] Faye, Moustapha, *Le plagiat depuis les Lumières: une épée de Damoclès sur le panthéon littéraire*, *Postures*, no. 27 (Hiver): Dossier «Trafiquer l'écriture: fictions frauduleuses et supercheries auctoriales», 2018.

<http://revuepostures.com/fr/articles/faye-27>.

[5] Patrick Besson, *Pouchkine plagié*, *Le Point* 2650/18 mai 2023.

[6] Dumitru Sandu, *Spre o diagnoză integrată a plagiatului*, 2017,

[<http://www.contributors.ro/administratie/educatie/spre-o-diagnoza-integrata-a-plagiatului>].

[7] S. Florea, *Plagiatul și încălcarea drepturilor de autor*, în R.R.D.P.I. nr. 4/2016, pp. 109-134.

ANEXE

Anexa 1

Cutume/uzante academice

- Cei mai multi autori, dupa ce își prezinta teza de doctorat o publica si sub forma unei carti si/sau a unuia sau mai multor articole;
- Dupa ce se prezinta o lucrare la o conferinta, ea se trimite adesea spre publicare într-o revista sau carte;
- Exista practica fundamentala mediului academic de a crea opere derivate. Acestea sunt create pornind de la una sau mai multe lucrari stiintifice preexistente sau de la transformari ale unei opere stiintifice si reprezinta o munca intelectuala de creatie (cf. Legii Dreptului de Autor). În mediul academic cele mai frecvente opere derivate sunt lucrarile de tip cursuri universitare;
- Unii autori publica un articol în mai multe locuri pentru a creste vizibilitatea textului, mai ales în conditiile în care revistele sunt din tari diferite, sunt publicate in limbi diferite si/sau se adreseaza unui public tinta foarte diferit.

**THE VALUATION OF PATENTS :
A review of patent valuation methods with consideration of
option based methods and the potential for further research**

Robert Pitkethly

The Said Business School
University of Oxford
Park End Street, Oxford
OX1 1HP

&

Oxford Intellectual Property Research Centre
St.Peter's College, Oxford OX1 2DL
E-Mail : robert.pitkethly@sbs.ox.ac.uk
Web: www.oiprc.ox.ac.uk

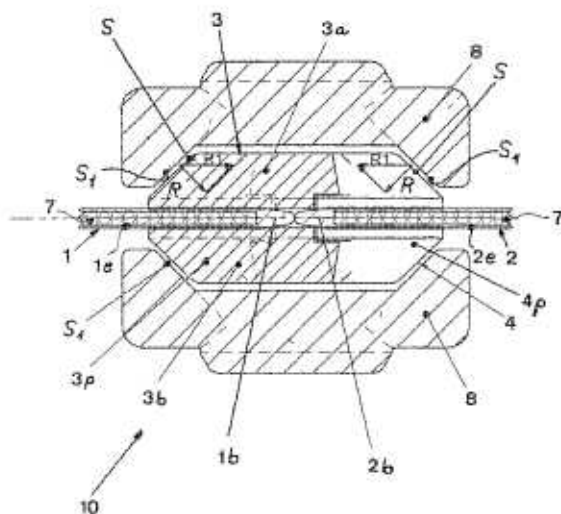
This paper has also been published as :
Judge Institute Working Paper WP 21/97
The Judge Institute of Management Studies
Trumpington Street, Cambridge CB2 1AG

An earlier version of this paper was also presented at the conference :
New Developments in Intellectual Property : Law and Economics,
held at St.Peter's College, Oxford, 17-18 March 1997
© R.H.Pitkethly 1997

Semnalarea publicării
repetate

Anexa 2

lundi 18 juillet 2011

T2451/09 : "soudées chimiquement"

Le brevet en cause avait pour objet une fixation coulissante dans laquelle deux rubans (1,2) sont comprimés au moyen de dents (3,4) comportant des moitiés (3a, 4a, 3b, 4b), "soudées chimiquement" de sorte qu'elles adhèrent par liaison chimique" avec les couches extérieures des rubans.

Le terme "soudage chimique" n'est pas un terme standard. L'homme du métier (ingénieur spécialiste des matières plastiques) doit donc essayer de comprendre cette expression.

Il est connu de souder des matières plastiques, par application de chaleur. La juxtaposition, inhabituelle, avec l'adjectif "chimique" suggère une certaine interaction chimique. Le type de liaison chimique n'est pas précisé. L'homme du métier doit donc être capable de choisir les matériaux des dents et des couches extérieures et les conditions aptes à créer les liaisons chimiques requises.

Or, il ressort d'un document reflétant les connaissances générales de l'homme du métier que l'on ne sait pas bien comment les élastomères adhèrent entre eux, par quel mécanisme (physique, chimique), encore moins quels matériaux produisent une liaison chimique.

Les efforts nécessaires pour trouver les matériaux *ad hoc* vont bien au-delà d'essais de routine, et s'apparentent plus à un programme de recherche.

La Chambre décide en conséquence que l'invention n'est pas suffisamment décrite.

jeudi 27 juillet 2017

T125/15 : "soluble dans l'eau"

La division d'examen avait jugé que la caractéristique "soluble dans l'eau" n'était pas claire.

Pour la Chambre, la question est de savoir s'il est possible de savoir si un mode de réalisation tombe dans le champ de la revendication ou pas quant à sa solubilité dans l'eau.

Les pharmacopées donnent différentes définitions normalisées du niveau de solubilité, allant de "très soluble" à "pratiquement insoluble" en passant par "soluble" ou "légèrement soluble", le niveau étant exprimé en volume de solvant par gramme de produit.

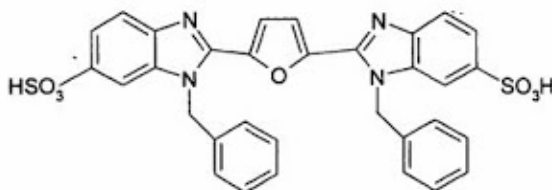
Dans le présent cas et en l'absence de définition, un film "soluble dans l'eau" se réfère à un film capable de se dissoudre dans une quantité d'eau qui peut être quelconque. Le terme général englobe donc toutes sortes de solubilités, de "très soluble" à "très faiblement soluble", voire même "pratiquement insoluble".

Le terme ne peut être considéré comme caractérisant précisément le niveau de solubilité ou comme étant apte à procurer une distinction vis-à-vis de l'art antérieur.

Il reste cependant que la détermination du caractère soluble ou non est à la portée de l'homme du métier, si bien que le terme est clair.

mardi 29 mars 2016

T1927/11 : effet de synergie

La revendication 1 du [brevet](#) exigeait que les deux filtres UV de la composition soient présents "dans une proportion produisant **une activité synergique** au niveau des indices de protection solaire conférés (SPF)."

La paragraphe 31 du brevet ajoutait en outre que l'effet de synergie devait être notable, substantiel et significatif.

Pour la Chambre, il faut donc que l'homme du métier puisse, à la lecture du brevet et aidé de ses connaissances générales, établir que deux filtres UV produisent un effet synergique.

Or, le brevet ne divulgue aucune méthode de mesure visant à établir que deux filtres produisent un effet synergique, ni ne définit cette notion de synergie. On admet communément qu'il y a synergie lorsque plusieurs facteurs agissant ensemble créent un effet plus grand que la somme des effets attendus s'ils avaient opéré indépendamment.

Faute de pouvoir caractériser l'effet de synergie revendiqué, l'homme du métier ne peut exécuter l'invention.

mercredi 22 juillet 2015

T1098/14 : adapté à

La revendication 1 a **pour objet un cathéter (10)** utilisé dans le traitement d'un système vasculaire complexe, **pourvu d'un ballon gonflable (20)** sur une de ses parties distales.

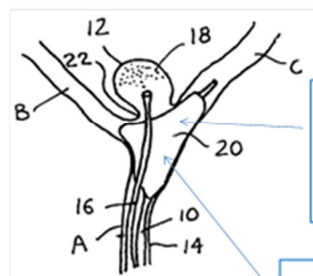
Selon une caractéristique, lorsque le ballon (20) est gonflé, **il se conforme** à la forme irrégulière du vaisseau (14) afin de procurer une occlusion du flux sans déformer le vaisseau (14).

Cette caractéristique avait été jugée comme dénuée de clarté par la division d'examen du fait de son caractère fonctionnel défini en lien avec une région anatomique, au lieu de définir le dispositif par ses propres caractéristiques techniques.

En recours, suite à une suggestion de la Chambre, le demandeur a modifié la caractéristique, en écrivant que le ballon est **adapté à se conformer** à la forme irrégulière du vaisseau.

Descriere insuficienta "Culmea subtilitatii semantice"

il se conforme
(se conformeaza)
NU
lipsit de claritate

adapté à se conformer
(adaptat sa se conformeze)
DA

Anexa 3

Exemple de analiză în funcție de proporția și relevanța conținutului nesemnalat

Distributia conținutului «repetat»	Incadrarea faptei
1	10% conținut compact «repetat» și nesemnalat. Reprosabil din punct de vedere al L 206/2004. Încadrare corectă « Practică academică deficitară » sau « Redactare inexigentă »
2	10% conținut distribuit «repetat» și nesemnalat. Reproșabil din punct de vedere al L 206/2004. Încadrare corectă « Practică academică deficitară » sau « Redactare inexigentă »
3	10% conținut compact «repetat» și semnalat. Ireproșabil din punct de vedere al L206/2004. Corect din punct de vedere al bunelor practici academice.
1,2,3	În toate cele 3 ipostaze conținutul „repetat” și nesemnalat este nesemnificativ și în realitate este vorba de una și aceeași lucrare nouă dată restul de 90%. Nu putem vorbi de o multiplicare inacceptabilă a numărului de lucrări ca indicator de performanță și productivitate științifică. Dacă conținutul de 90% este unul nesemnificativ sau lipsit de originalitate, lucrarea nouă în sine este lipsită de relevanță și faptul preluării de conținut «repetat» în proporție de 10% nici nu mai contează. Este imperativ ca analiza unui «plagiat» sau a unei «publicări repetate» («reciclare de conținut») să se facă cu raportare la întregul conținut al lucrării și raportul funcțional între partea repetată și partea nouă. Situațiile schematizate mai sus nu sunt de natura de a fi considerate cu adevărat «autoplăgiat» însoțit de discreditarea autorului și etichetare de «furt intelectual». Cel mult putem reproșa o lipsă de exigență academică în redactare care va fi tolerată și ignorată dacă realmente partea de 90% este utilă și valoroasă/originală pentru domeniul abordat.
1,2,3	Situația descrisă mai sus este progresiv diferită pe măsură ce proporția de 10% crește. În funcție de context și domeniu o proporție mai mare indică tot mai mult o scădere a toleranței și o creștere a exigenței. Ceea ce este însă important este să nu

	pierdem din vedere elementul degradant al intenționalității unei fapte lipsite de etică. O proporție de preluare între 25 și 50 % ar putea fi considerat un « prag de alertă » care ar impune o evaluare foarte atentă.
4	50-90% conținut repetat nesemnalat indică deja o «publicare repetată» inacceptabilă. Legea 206 /2004 poate produce indiscutabil efecte, iar L8/1994 ar putea fi invocată ca și un caz de contrafacere (editura afectată) dacă preluările nesemnlate sunt făcute cu intenție și se referă la elemente originale. Etica academică este afectată, iar catalogarea este de «abatere de la etica de cercetare» sau «practica academică deficitară». O proporție majoritară ridicată poate fi asimilată cu tentativă de multiplicare artificială a numărului de publicații deci cu o intenție de inducere în eroare a publicului ținta.
5	50-90% conținut repetat semnalat indică în acest caz aceeași categorisire de «abatere de la etica de cercetare» sau «practică academică deficitară», deși din punct de vedere a L206/2004 și L8/1996 este acceptabilă. La o proporție ridicată de «publicare repetată», dar semnalată, obiectul așa-zis-ului «autoplăgiat» nici nu există și iată că, de fapt, analiza întregii lucrări și nu «ghilimelele» și «similitudinile» evidențiază tentativa de înșelăciune și comportamentul academic deficitar.

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
1. Introducere	7
2. Elemente normative și referențiale în analiză similitudinilor.....	11
3. «Autoplagiatul», noțiune fără sens.	15
4. Din nou despre „plagiatul ideilor”.	21
5. O propunere de procedură inspirată de practica și jurisprudența sistemului proprietății intelectuale.	25
5.1. „Brevetul de invenție document juridic probabilistic” [Lemley și Shapiro, 2005].	27
5.2. „Teza de doctorat document academic prezumtiv valabil”.	27
6. Concluzii.	29
Bibliografie.	30
Anexe.	31

ISBN 978-606-35-0598-0